

Sygn. akt II Ca 84/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SO Barbara Nowicka

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2014r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy

z powództwa ***A. K. i J. K. (1)***

przeciwko ***(...)w G.***

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 12 grudnia 2013 r., sygn. akt I C 179/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów 1200 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 84/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Kłodzku pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci prawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w Kłodzku w dniu 5 sierpnia 2011 r., w sprawie I Nc 2582/11, opatrzonego klauzulą wykonalności z dnia 9 września 2011 r., zasądził od pozwanej (...)w G. solidarnie na rzecz powodów A. K. i J. K. (1) koszty procesu w kwocie 2.434 zł oraz nakazał stronie pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kłodzku 2.177 zł tytułem opłaty sądowej, od obowiązku ponoszenia której powodowie byli zwolnieni.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Nakazem zapłaty z dnia 5 sierpnia 2011 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Kłodzku nakazał powodom, aby zapłacili solidarnie na rzecz (...)w G. kwotę 43 525 zł wraz z odsetkami i koszty procesu w kwocie 3174,25 zł. Nakazowi

nadana została klauzula wykonalności w dniu 9 września 2011 r., a tytuł wykonawczy strona pozwana skierowała do egzekucji przeciwko A.i J. K. (1). Przyczyną postępowania był dług zaciągnięty przez ojca powodów J. K. (2), po którym nie odbyło się wówczas jeszcze postępowanie spadkowe. Po wydaniu nakazu zapłaty z 5 sierpnia 2011 r. Sąd Rejonowy w Kłodzku zatwierdził oświadczenie powodów o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie ustawowym oświadczeń o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po zmarłym J. K. (2) i stwierdził, że na podstawie ustawy spadek nabyli żona zmarłego I. K. i synowie A.i J. K. (1) po (...) części spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Sąd dokonał spisu inwentarza po zmarłym ojcu powodów i zlecił wykonanie spisu Urzędowi Skarbowemu w K.. Komornik Skarbowy Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. dokonał spisu inwentarza i ustalił, że w skład spadku po J. K. (2) wchodzi jedynie zobowiązania na rzecz strony pozwanej w wysokości ok. 80.000 zł. Powodowie nie odziedziczyli majątku po zmarłym ojcu. Stan czynny spadku jest zerowy. Z zasądzonej nakazem kwoty powodowie spłacili już ponad 10.000 zł. Strona pozwana złożyła skargę o

wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem w

sprawie o stwierdzenie nabycia spadku (INs 1179/12). Sąd zawiesił postępowanie

w przedmiotowej sprawie, które zostało podjęte po wydaniu prawomocnego orzeczenia w sprawie złożonej skargi I Ns 420/13. Sąd Okręgowy w Świdnicy prawomocnie odrzucił skargę strony pozwanej postanowieniem z dnia 17 października 2013 r.

W wyniku takich ustaleń Sąd Rejonowy powództwo uwzględnił w oparciu o przepis art. 843 i 840 § 1 pkt.2 kpc, zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Uznał, że w rozpoznawanej sprawie takim zdarzeniem jest wydanie przez Sąd Rejonowy postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku przez powodów z dobrodziejstwem inwentarza oraz wynik spisu inwentarza po zmarłym J. K. (2), wskazujący, że powodowie nie odziedziczyli po swoim ojcu, a dłużnikowi strony pozwanej, żadnego majątku. Tytuł wykonawczy zwalczany tym postępowaniem powstał niewątpliwie przed wydaniem przez sąd postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po dłużniku i przed dokonaniem spisu inwentarza po zmarłym dłużnikowi strony pozwanej. Powodowie wykazali w postępowaniu spadkowym, że o długu nie wiedzieli, a było to przyczyną niezłożenia w terminie oświadczeń o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza i na tej podstawie Sąd zatwierdził uchylenie się powodów od skutków nie złożenia oświadczeń, a następnie złożenie oświadczeń o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Zdaniem Sądu Rejonowego powodowie nie mogli zapobiec powstaniu tytułu egzekucyjnego i dopiero po jego powstaniu nastąpiły zdarzenia, wskutek których zobowiązanie nie może być realizowane, mogli zatem wystąpić z powództwem z art. 840 § 1 pkt 2 kpc, gdyż był to jedyny sposób obrony powodów, przeciwko którym wydany został tytuł wykonawczy jeszcze przed stwierdzeniem przez sąd, że są spadkobiercami dłużnika strony pozwanej i przed ustaleniem, że nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a spadkodawca nie pozostawił majątku, z którego powodowie mogliby zaspokoić wierzyciela. O kosztach procesu orzekł Sąd na podstawie art. 98 kpc.

W apelacji strona pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi :

1. obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 840 § 1 pkt 2 kpc przez jego błędną interpretację i niewłaściwe przyjęcie, że:

a. zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności z uwagi na „wydanie przez Sąd postanowienia o

Sygn. akt II Ca 84/14

stwierdzeniu nabycia spadku przez powodów z dobrodziejstwem inwentarza”, podczas gdy w tej sprawie tej istnieją wyłącznie podstawy do ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego I Nc 2582/11 przez zastrzeżenie powodom prawa powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe w

zakresie zasądzonego od nich świadczenia pieniężnego tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym J. K. (2),

b. „zdarzeniem” w rozumieniu tego przepisu jest „wynik spisu inwentarza po zmarłym J. K. (2), wskazujący, że powodowie nie odziedziczyli po swoim ojcu, a dłużnikowi pozwanej, żadnego majątku”,

2. naruszenie przepisów postępowania, a to:

a. art. 299 kpc w zw. z art. 302 § 1 kpc polegające na przeprowadzeniu dowodu wyłącznie z zeznań powodów, podczas gdy przesłuchanie strony pozwanej nie było niemożliwe;

b. art. 102 kpc przez jego pominięcie i na skutek tego obciążenie pozwanej kwotą 4611 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz uchylenie pkt. III, a w razie uznania przez Sąd Okręgowy, że w żądaniu powodów o pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności zawiera się żądanie ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego, pozwana zgłasza żądanie ewentualne w odniesieniu do pkt. I wyroku Sądu Rejonowego i wnosi o:

- zmianę pkt. I wyroku przez ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego I Nc 2582/11 przez zastrzeżenie powodom prawa powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe w zakresie zasądzonego od nich świadczenia pieniężnego tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po J. K. (2).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie podlega uwzględnieniu.

Ponieważ strona pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, dlatego też w pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 299 kpc w zw. z art. 302

§ 1 kpc. Należy jednak zauważyć, że uchybienie przepisom postępowania, może stanowić podstawę apelacji, jeżeli mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Jakkolwiek więc można zgodzić się z zarzutem apelacji, że w sytuacji, gdy Sąd Rejonowy dopuścił dowód z przesłuchania stron, to powinien był przesłuchać nie tylko powodów, ale umożliwić złożenie zeznań także stronie pozwanej, to jednak nie można uznać, aby w rozpoznawanej sprawie uchybienie to mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy przesłuchał bowiem powodów na okoliczność majątku, jaki pozostawił spadkodawca J. K. (2), który był dłużnikiem strony pozwanej z tytułu poręczenia umowy pożyczki. Ujawnienie zaś przez spadkobierców takiego majątku, gdy sporządzony spis inwentarza obejmował jedynie przedmioty nie przedstawiające żadnej wartości, byłoby okolicznością niewątpliwie korzystną z punktu widzenia interesów strony pozwanej, gdyż nakazywałoby Sądowi uwzględnienie tego majątku przy rozstrzyganiu o żądaniu powodów. Zeznania powodów nie potwierdziły istnienia takiego majątku, natomiast strona pozwana podnosząc uchybienie przepisom postępowania w powyższym zakresie, nie wskazuje w ogóle, w jaki sposób mogło ono wpłynąć na wynik sprawy.

Za nietrafne należy uznać również stanowisko skarżącej co do naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego, t.j. art. 840 § 1 pkt 2 kpc w sposób wskazany w apelacji. A ponieważ na poparcie swego stanowiska strona pozwana powołuje uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1985 r., III CZP 49/85, OSNC 1986/7-8/109, na którą też powołał się Sąd Rejonowy, należy zauważyć, że w uchwale tej Sąd Najwyższy wyraźnie stwierdził, że spadkobierca dłużnika, który – po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności – złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie może skutecznie żądać ograniczenia klauzuli wykonalności do wartości stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 kpc), bez względu na to czy dokonano, czy też nie dokonano spisu inwentarza.

Natomiast może on wytoczyć powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Tak jak strona pozwana w apelacji, Sąd Najwyższy wskazał, że w takim wypadku, z jakim mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie - w sensie materialnoprawnym – zobowiązanie stwierdzone w klauzuli wykonalności nie powinno być egzekwowane i są podstawy do ograniczenia tytułu wykonawczego wykonalności w odpowiedniej części. Nie znaczy to jednak, jak uważa skarżąca, aby w takim wypadku sąd rozpoznający powództwo opozycyjne był kompetentny tylko do ograniczenia w sentencji wyroku zakresu odpowiedzialności dłużnika za dług spadkowy do wartości czynnego spadku, tak jak ma to miejsce w

Sygn. akt II Ca 84/14

postępowaniu rozpoznawczym (art. 319 kpc). W uzasadnieniu cytowanej uchwały Sąd Najwyższy zajął się bowiem również kognicją sądu w procesie toczącym się na skutek powództwa opozycyjnego w takim, jak w niniejszej sprawie wypadku i stwierdził, że ustalenie stanu czynnego spadku (art.1031 § 1 pkt 2 kpc) należy do sądu orzekającego w procesie z art. 840 § 1 pkt 2 kpc . Ustalenie to mające charakter incydentalny, stanowi zarazem przesłankę rozstrzygnięcia sprawy na skutek powództwa opozycyjnego. Taki pogląd Sądu Najwyższego jest ugruntowany zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, i podziela go również Sąd Okręgowy.

Ustalenie zatem stanu czynnego spadku w rozpoznawanej sprawie należało do Sądu Rejonowego. Na podstawie protokołu spisu inwentarza po zmarłym J. K. (2), sporządzonego w dniu 28 grudnia 2012 r. przez Komornika Skarbowego D. T., który to protokół stanowi dokument urzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 kpc, Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że stan czynny spadku jest „zerowy”, gdyż ujęte w nim przedmioty stanowią jedynie wartość użytkową. Strona pozwana nie wniosowała innych dowodów na tę okoliczność. A w takiej sytuacji zachodziły podstawy do pozbawienia wykonalności przedmiotowego tytułu wykonawczego w całości.

W końcu odnosząc się do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 102 kpc, należy stwierdzić, że i on nie podlega uwzględnieniu. Nie można bowiem uznać, aby okoliczności przedstawione przez pozwaną nakazywały przyjąć, że w sprawie zachodził szczególnie uzasadniony wypadek, o jakim mowa w art. 102 kpc. Jeśli powodowie nie wezwali strony pozwanej przed wytoczeniem powództwa do złożenia wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego, a strona pozwana w dacie wytoczenia powództwa miała już informację o zatwierdzeniu przez sąd oświadczenia powodów o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie ustawowym oświadczeń o przyjęciu spadku po zmarłym J. K. (2) i stwierdzeniu nabycia przez nich spadku z dobrodziejstwem inwentarza, to stosownie do treści art. 101 kpc, mogła uznać żądanie przy pierwszej czynności procesowej i żądać od powodów, pomimo uwzględnienia powództwa, zwrotu należnych jej kosztów procesu.

Z tych też względów Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku i apelację, jako nieuzasadnioną, oddalił (art. 385 kpc).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc.